

УДК 332.145:338.244.47

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-01

Альбещенко О. С., кандидат економічних наук, докторант

Миколаївський національний аграрний університет

ORCID ID: 0000-0002-9920-7049

e-mail: aalbeschenko@gmail.com

Тенденції розвитку об'єднаних територіальних громад – як туристичної дестинації

Анотація. У статті досліджено основні напрями формування та розвитку об'єднаних територіальних громад як туристичної дестинації. Розкрито поняття та сутність туристичної дестинації. Схарактеризовано туристичний потенціал Південного регіону України та зазначено, що при формуванні туристичних дестинацій на основі об'єднаних територіальних громад необхідно враховувати, що дестинація є географічним простором, метою туристичного відвідування певного сегмента мандрівників, являє собою сукупність послуг. Обґрунтовано підходи об'єднаних територіальних громад стосовно покращення бізнес-клімату, створення передумов для розвитку туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах Південного регіону України. Встановлено, що одним з основних напрямів індустрії туризму є туристична дестинація. Схарактеризовано види туризму та зазначено, що розвиток туристичної інфраструктури має вирішальне значення у привабливості дестинації, а також створений туристичний продукт, повинен бути доступним до споживачів у порівнянні з аналогічними курортами інших країн світу. Важливим підходом, базисом формування і розвитку туристичних дестинацій є правове забезпечення та сприяння державних і місцевих органів влади на наближення законодавства України в умовах удосконалення законодавства до права країн Європейського Союзу.

Доведено, що для кращого розкриття та реалізації туристичного потенціалу Південного регіону України необхідно застосовувати процесний підхід, що дозволяє спростити багаторівневу ієрархію організаційних структур, а також удосконалює систему менеджменту в умовах конкуренції, що зростає.

Ключові слова: бізнес-клімат; Європейський Союз; Європейська інтеграція; туристична дестинація; орган місцевого самоврядування; об'єднана територіальна громада; розвиток; туристична галузь; фактор.

Albeshchenko Oleksii, PhD in Economics, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Trends in the Development of United Territorial Communities – as a Tourist Destination

Abstract. Introduction. The article is devoted to the development of a tourist-hotel administration in the united territorial communities of the Southern region of Ukraine. The processes of development designed to improve business culture and community hospitality, improve tourist infrastructure and implement programs, projects and concepts.

Purpose. The purpose of the article is scientific and theoretical substantiation and implementation of the approaches of the united territorial communities to improve the business climate, creating conditions for the development of tourism and hotel business in the territorial communities of the Southern region of Ukraine.

Results. The article explores the main directions of formation and development of united territorial communities - as a tourist destination. Disclosure of the concept and essence of a tourist destination. The tourist potential of the Southern region of Ukraine is described and it is noted that for the formulation of tourist destinations on the basis of territorial communities it is necessary to take into account that the destination is a geographical area, to serve tourist clients of certain travel segments. The approaches of the united territorial communities to improve the business climate, create conditions for the development of tourism and hotel business in the territorial communities of the Southern region of Ukraine are substantiated. It is established that the tourism industry and one of its main areas of development is a tourist destination. The types of tourism are described and it is noted that the development of tourist infrastructure is crucial in the attractiveness of the destination, as well as the created tourist product that should be more accessible to consumers than in similar resorts in other countries. An important approach and basis for the formation and development of tourist destinations is the legal support and assistance of state and local authorities to approximate the legislation of Ukraine in terms of improving the legislation to the law of the European Union.

Also in our study it was noted that for better disclosure and realization of the tourist potential of the Southern region of Ukraine, in our opinion, it is necessary to apply a process approach that simplifies the multilevel hierarchy of organizational structures and improves the management system in increasing competition. Local governments need to improve the strategy for the development of the tourism industry and taking into account the existing tourism potential of the united territorial communities of the Southern Region of Ukraine, taking into account: historical, economic, natural, geographical factors.

Conclusions. Local governments need to improve the strategy for the development of the tourism industry and taking into account the existing tourism potential of the united territorial communities of the Southern Region of Ukraine, taking into account: historical, economic, natural, geographical factors, to unite efforts of public authorities and local governments. sectors of the economy to promote Ukraine in the world.

Keywords: business climate; European Union; tourist destination; local government; united territorial community; development; tourism industry; factor.

¹Стаття надійшла до редакції: 25.10.2021

Received: 25 October 2021

JEL Classification: L830.

Постановка проблеми. Розвиток об'єднаних територіальних громад як туристичних дестинацій забезпечує конкурентоспроможність на світовому ринку туристичної галузі, основою якої є задоволення попиту сфери туризму, забезпечення ефективності сфери надання послуг відповідно стандартів країн Європейського Союзу. Важливим підходом, базисом формування і розвитку туристичних дестинацій є правове забезпечення та сприяння державних і місцевих органів влади наближення законодавства України в умовах удосконалення законодавства до законодавства країн Європейського Союзу.

Об'єднані територіальні громади на сьогодні для себе відкривають нові можливості, отримують додаткові фінансові ресурси, повноваження, реалізують управління у процесі свого розвитку.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування та реалізації підходів об'єднаних територіальних громад щодо покращення бізнес-клімату, створення передумов щодо формування та розвитку об'єднаних територіальних громад – як туристичної дестинації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічну основу висвітлення основних положень зазначеної тематики становлять фундаментальні базові поняття сучасної економічної теорії, наукові праці вітчизняних та іноземних учених, що розкривають процеси функціонування туристичного підприємництва об'єднаних територіальних громад Південного регіону України в умовах децентралізації та сучасних трансформацій, а також інші економічні процеси, що наведені у статті. Розв'язання поставлених у статті задач здійснювалися з позицій системного підходу, використанням методів менеджменту, таких як: ситуаційний, функціональний та системний.

Виклад основного матеріалу дослідження. Чинним законодавством України передбачено, що «при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади» [1]. Це має важливе значення для формування туристичної дестинації на основі об'єднаних територіальних громад, адже всі зазначені чинники можуть сприяти створенню комплексного туристичного продукту. Згідно з Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», об'єднані громади можуть бути сільськими, селищними й міськими [1].

Дестинація – це певна географічна територія, що може задовольняти потреби широкого сегмента туристів. Туристська дестинація – це елемент регіональної туристичної системи, суб'єкт управління регіональним розвитком. Термін «туристична

дестинація» було впроваджено до застосування в управлінні регіональним розвитком у 1980-х роках.

На основі розвитку об'єднаних територіальних громад туристичну дестинацію можна імплементувати як туристичний центр. На Півдні України, а саме: у Миколаївській області що станом на 1 січня 2020 р. функціонує приблизно 360 об'єднаних територіальних громад, з них 40 об'єднаних громад мають туристичний потенціал, придатний для створення та розвитку туристичних дестинацій, а саме: Первомайщина – справжня гірська країна, яку називають Бузькою Швейцарією. Місто Вознесенськ, що розташоване там, де перетинаються річки Південний Буг та Мертвод. Це інвестиційно-привабливе для інвесторів місто з розвинутою економікою, високим рівнем життя. Місто Вознесенськ має парки та музеї як місцевого, так і державного значення.

Важливими факторами розвитку туристичної галузі Миколаївської області на сучасному етапі є реалізація природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу, продовження розвитку та подальше вивчення якого є головним завданням управління з питань зовнішніх відносин, зовнішньоекономічної діяльності в умовах Європейської інтеграції [2].

На Чорноморському узбережжі Миколаївська область має такі розвинуті курортні зони відпочинку: Очаків, Рибаківка, Коблеве.

Коблеве розташоване на межі з Одеською областю. Тут багато садів і виноградних плантацій. З кожним роком в Україні та за її межами зростає популярність високоякісних вин місцевих виноробів. Упритул до зони відпочинку прилягає Тилігульський лиман, багатий на рибу, відомий пташиним царством і цілющими грязями. У 1995 р. Тилігульський лиман з піщаними косами й степовими ділянками площею 8195,4 га взято під охорону [2].

Курортна зона відпочинку Рибаківка – це місце, де відпочивати однаково цікаво як дорослим, так і дітям. Курорт вирізняється зручним для дітей піщаним пляжем з помірно пологим дном. Водяні гірки та атракціони є улюбленими місцями дітей.

Очаків справедливо називають маленькою перлиною Північного Причорномор'я. Він розташований де води Чорного моря зливаються з водами Дніпро-Бузького лиману. Щороку влітку населення Очакова збільшується в багато разів – туристи, екскурсанти й курортники відвідують ці береги, овіяні стародавньою історією, зігріті щедрим південним сонцем. У місті та його околицях археологами знайдено свідчення заселення цього краю ще в епоху бронзи, залишки скіфських і сарматських поселень древніх слов'ян [2].

Розгалужена система рекреаційних закладів відпочинку дозволяє зацікавити місцевих і вітчизняних відпочивальників та іноземних туристів

відпочити або оздоровитися на території Миколаївщини [2].

В Одеській області станом на 1 січня 2020 р. функціонує 707 об'єднаних територіальних громад, з них 37 об'єднаних громад мають туристичні потенціал, придатний для створення туристичних дестинацій. Якщо аналізувати туристичну інфраструктуру Одещини можна говорити про те, що регіон достатньо забезпечений закладами розміщення як готелями, так і спеціалізованого типу, як свідчить Державна служба статистики України [2].

Нині в Одесі працюють чотири інформаційні центри як приватні, так і державні. Це майже у два рази менше, ніж у Львові, де успішно функціонують сім подібних центрів. Однак їх поява свідчить про те, що в Одеському регіоні існує правильне розуміння стратегії інформаційної підтримки туристичної сфери. Також особливістю туристичної інфраструктури Одеського регіону, на яку особливо хочеться звернути увагу, є можливість розвитку морських пасажирських перевезень та круїзного туризму [2].

Сільський та інші види туризму можуть ефективно розвиватися і функціонувати на територіях села, селища та малих міст, що входять до об'єднаних територіальних громад з характерною традиційною архітектурою, побутом, культурою, маючи на своїх територіях сільськогосподарські ферми, лісовий фонд, природні парки й специфічні території, зони відпочинку й дачні зони, природні феномени, монастирі та священні місця, пам'ятки народної культури просто неба тощо.

Для ефективного функціонування і розвитку різних туристичних дестинацій на цих територіях необхідне створення певної інфраструктури, що повинна відповідати двом основним вимогам: створювати нормальні безпечні умови для проживання туристів та мінімально порушувати екологічну стійкість природного середовища. Отже, туристичні дестинації, що можуть бути створені в об'єднаних територіальних громадах та при ефективному використанні природних рекреаційних ресурсів, культурно-історичної спадщини, розбудові відповідної інфраструктури здатні формувати різні за видами туристичні продукти, конкурентоспроможні не тільки на внутрішньому, але і на міжнародному ринку туристичних послуг, залучати велику кількість туристів і впливати на соціально-економічний розвиток територіальної громади. Дослідження забезпеченості туристичними ресурсами об'єднаних територіальних громад підтверджує концепцію про те, що туристичні дестинації можуть спеціалізуватися на окремих видах туризму та повністю задовольняти попит на різноманітні туристичні послуги. Розвиток об'єднаних територіальних громад як туристичної дестинації можуть стати основою для формування та створення туристичних підприємств-операторів, що будуть виробляти туристичні продукти й просувати їх як на локальному, так і міжнародному рівнях.

Об'єднані територіальні громади Миколаївщини мають великий туристичний потенціал. Для кращого розкриття та реалізації цього потенціалу, на нашу думку, необхідно застосовувати процесний підхід [3].

Процесний підхід дозволяє спростити багаторівневу ієрархію організаційних структур, що забезпечує більшу орієнтацію організації на споживача. А це, своєю чергою, спрощує обмін інформацією між різними підрозділами. Перехід до процесного підходу дозволяє усунути відособленість підрозділів і посадових осіб, розглядати діяльність в системі менеджменту якості не в статичі, а в динаміці, коли діяльність в системі має постійно поліпшуватися на основі відповідних вимірювань і аналізу, акцентувати на управлінні взаємодії підрозділів і посадових осіб, що дає можливість усунути «нічийні поля», тобто ділянки діяльності, що випадають з-під впливу системи менеджменту якості [4].

Процесний підхід удосконалює систему менеджменту в умовах конкуренції, що зростає.

Важливим підґрунтям формування і розвитку туристичних дестинацій є правове забезпечення та сприяння державних і місцевих органів влади їх успішному функціонуванню. На прикладі Миколаївської області активно відбуваються ці процеси, а саме: розробка та реалізація Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 р., реалізація проекту програми стимулювання зайнятості та розвитку підприємництва територіальної громади, розробляється програма розвитку річок та маломірного судноплавства яка передбачає: реалізацію пріоритетних напрямів розвитку міста Миколаєва як центру маломірного судноплавства та яхтового туризму, залучення інвестицій та активізація ринку послуг у сфері внутрішнього водного транспорту, розвиток промислового потенціалу будівництва та ремонту маломірних суден, формування сучасної берегової інфраструктури. Це передусім доступність до кредитування підприємницької діяльності, доступні кредити 5-7-9%, часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами, надання компенсації маркетингових та інших супутніх послуг для малого і середнього бізнесу, органами місцевого самоврядування постійно ведеться робота з міжнародними експертами щодо надання експертних рекомендацій.

Культурна сфера об'єднаних територіальних громад є їхньою візитною карткою. Громада потребує залучення висококваліфікованих та ініціативних керівників, які б займалися промоцією громади на фестивалях, місцевих регіональних, національних та міжнародних ярмарках, рекламували їх послуги. Слід активізувати комунікації між працівниками культурної сфери об'єднаних територіальних громад, проводити семінари та тренінги на систематичній основі на яких представники більш успішних громад могли б виступати у ролі тренерів і ділитися своїм позитивним досвідом розвитку сфери культури. На сьогодні такі

заходи відбуваються спорадично і не системно, що ускладнює комунікації між працівниками сфери культури з різних об'єднаних територіальних громад [5].

Також хочемо зазначити, що на національному рівні розробляються та впроваджуються заходи органами державної влади. Наприклад, Міністерство економічного розвитку і торгівлі разом з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади щороку розробляють та затверджують плани заходів щодо реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р., що дасть можливість:

- підвищити конкурентоспроможність національного та регіональних туристичних продуктів;
- підвищити якість життя населення шляхом забезпечення економічного зростання, екологічної безпеки, консолідації суспільства, надання доступу до послуг у сфері туризму та курортів;

- створити нові робочі місця, розширити можливості населення щодо працевлаштування та самозайнятості;

- створити сучасну туристичну інформаційну інфраструктуру, а також забезпечити поширення інформації про туристичні ресурси України у світовому інформаційному просторі [6].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. №168-р було затверджено «Стратегію розвитку туризму і курортів до 2026 р.», основною метою якої є формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму згідно з міжнародними стандартами якості та з урахуванням європейських цінностей, перетворення її на високорентабельну, інтегровану у світовий ринок конкурентоспроможну сферу, що забезпечить прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, сприятиме підвищенню якості життя населення, гармонійному розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі [6].

У Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026 р. зазначено, що «для раціонального й ефективного використання туристичних, природних, лікувальних та рекреаційних ресурсів України необхідно сформува-

ти туристично-рекреаційний простір шляхом створення та забезпечення функціонування зон розвитку туризму та курортів і розробити, впровадити та запропонувати споживачеві конкурентоспроможний національний туристичний продукт» [6].

Висновки. Отже, на основі розвитку об'єднаних територіальних громад як туристичної дестинації країни (регіону, міста), що мають туристичний потенціал, відкриваються можливості для його використання та соціально-економічного розвитку. Розвиток туристичної дестинації дає змогу підвищити дохідність бюджету об'єднаних територіальних громад. З усього вищезазначеного можемо зробити висновок, що в об'єднаних територіальних громадах Південного регіону України в умовах реформ та децентралізації відбуваються значні позитивні процеси стосовно здійснення комплексного підходу щодо створення сприятливих умов для розвитку туристичних дестинацій, а саме: відбуваються процеси покращення бізнес-клімату, розвитку туристичної галузі територіальної громади Миколаєва та регіону в цілому, що показує наше дослідження та надалі потребують розв'язання фінансового, організаційного та кадрового забезпечення діяльності туристичних дестинацій, їх формування на основі об'єднаних територіальних громад. У процесі розвитку туристичної дестинації на основі об'єднаних територіальних громад необхідно враховувати, що дестинація – це просторовий базис та географічний простір, метою якого є туристичне відвідування певного сегмента мандрівників, що являє собою сукупність послуг.

Органам місцевого самоврядування потрібно удосконалювати стратегію розвитку туристичної галузі враховуючи наявний туристичний потенціал об'єднаних територіальних громад Південного Регіону України, а саме: історичні, економічні, природні, географічні чинники, об'єднувати зусилля органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представників туристичного бізнесу та інших галузей економіки для популяризації України у світі..

Література:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 04.09.2015. № 676-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 08.10.2021).
2. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 08.10.2021).
3. Albeschenko O. Administrative and socio-economic systems : scientific and practical aspects of sustainable development. Monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2021. С. 247-257.
4. Балабаш О. Управління конкурентоспроможністю підприємства готельного бізнесу на засадах процесного підходу. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. №. 5. с. 31–43. URL : <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2019-5-268-31-43> (дата звернення: 28.08.2021).
5. Карп'як М. О. Формування креативних просторів та їх значення для економічного розвитку регіону в умовах децентралізації влади. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 3 (125). С.140.
6. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження КМУ від 16.03.2017. № 168-р URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.10.2021)

References:

1. On voluntary association of territorial communities : Zakon Ukrainy (2015) (Act No 676-VIII). Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> [in Ukrainian].
2. State Statistics Service of Ukraine : Official web-site. Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Albeschenko, O. (2021). Management of tourist and hotel enterprise development : managerial and functional approaches. Administrative and socio-economic systems: scientific and practical aspects of sustainable development. Monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole. 247-257 [in English].
4. Balabash, O. (2019). Management of the competitiveness of the enterprise of the hotel business on the processing approach. *Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*. 5, 31–43. doi: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2019-5-268-31-43> [in Ukrainian].
5. Karpyak, M. O. (2017). Formation of creative spaces and their significance for the economic development of the region in the conditions of decentralization of power. *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny*. 3(125), 140 [in Ukrainian].
6. On approval of the Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026 : Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). 168-r : Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License